

HATTULA, Hurttala, Herniäinen

Rautakautisen löytöpaikan ja
sen ympäristön koekaivaus

Simo Vanhatalo 1988

KAIVAUSSELOSTUS

Kohteen nimi: Hattula, Herniäinen
Sk1- ja inventointinumero: 183 / v. 1985 (3 / v. 1939)
Muinaisjäännöstyyppi ja lk: rautakautinen löytöpaikka, II

Kunta: Hattula
Kylä, kylänosa: Hurttala
Tila, rek.no: Herrenäs, 1:285 (v. 1986) / 1:213
Maanomistaja: Hattulan kunta
Osoite: 13720 Parola

Peruskartta: 2132 07 Hattula, p. 1976

Koordinaatit: x = 6771 05 ($x^{fs} = 6771 07$)
(^{fs} =F. Seppälän v. 1932 löytöpaikka) y = 521 90 ($y^{fs} = 521 87$)
z = 94 ($z^{fs} = 95$)

Rahoittaja: Museovirasto, koekaivausryhmä
Tutkimusaika: 27. 6. - 1. 7. 1988
Tutkimustapa: Koekaivaus; koekuopat
Tutkimus-/kaivausala: 1.2 ha / n. 33 m²

Kaivauksenjohtaja: Simo Vanhatalo, fil.yo
Piirtäjä: Pekka Hahle, HuK
Kaivajien lukumäärä: 5 (kunnan palkkaamia)

Löydöt v.1988: KM 24271:1 - 8; pronssiketjun katkelma, lasihelmi, historiallisen ajan löytöjä; palanutta luuta ja savea, rautanaula, rautainen kiinnitysrengas, posliinin ja liitupiipun palasia. Diar. 15. 8. 1988.

Valokuvat: f. 72581 - 72588 (kuvat 1 - 8, s. 7 - 8. Luettelo s. 3)
Diat: d. 15409 - 416 (Luettelo s. 4)

Kartat: Yleiskartta 1:500 A2
Yleiskartan pienennös 1:1000 A4

Karttaotteet: GT 4, 1:200 000, p. 1985 A4
Peruskartta 2132 07 Hattula, 1:20 000, p. 1976
Kaavan pohjakartta 1:2000, taitos 5xA4

Aikaisemmat tutkimukset: Felix Seppälä; kaivaus v. 1932.
Helmer Salmo; koekaivaus v. 1939 (navetan länsinurkan kohdalla).

Sirkka Ojala; Hattulan inventointi v. 1939.
 Jyri Saukkonen; Hattulan inventointi v. 1985.

- Aikaisemmat löydöt: KM 9514; prossinen rannerengas. Diar. 7. 7. 1932.
 KM 9515:1-8; työkirves, kilvenkupuran palasia,
 keihäänkärki, luita, rautanauvoja ym. Esineet löytyivät
 navetan rakennustöiden yhteydessä. Diar. 7. 7. 1932.
- Tutkimusperuste: Rautakautisen löytöpaikan ja ns. hämäläistyyppisen
 polttokenttäkalmiston ympäristön tutkiminen tulevan
 kaavoituksen ja rakentamisen varalta.

Kohteen kuvaus:

Kohde sijaitsee noin 350 metriä kaakkoon Hattulan vanhasta kirkosta ja noin 70 metriä pohjoisluoteeseen Herniäisten kartanon päärakennuksesta Herniäistentien ja Kartanontien välissä. Löytöpaikan kohdalla on suuri vuonna 1932? rakennettu navettarakennus. Sen länsi- ja kaakkoispuolisella pihamaalla on tehty huomattavia maansiirtotöitä, todennäköisesti jo navetan rakentamisen yhteydessä. Siksi tutkimusalueella oli vain vähän koskemattonta maanpintaa. Navetan ja kartanon päärakennuksen välissä oli jäljellä vanhoja lehtipuita (katso H. Salmon valokuva f.12749 v. 1939).

Tutkimusmenetelmät:

Löytöpaikan ympäristön maaleikkaukset ja muut avoinaiset maanpinnat tarkastettiin ennen koekuoppien kaivamista. Sopiviin kohtiin kaivettiin 1 x 1 metrin suuruisia koekuoppia (yhteensä 29 kpl). Ne merkittiin kunnan laatimalle kaavakarttakopiolle.

Tutkimustulokset:

Tutkimusalueella oli useita purettujen rakennuksien jäännöksiä. Navetan eteläpuolella oli 30 x 10 metrin suuruinen maavalli, jonka koillispuolelta, koekuopasta 22 löytyi rautakaudelle ajoitettavia löytöjä; lasihelmi ja ketjunktakelma. Koekuopassa oli näkyvissä hie-
 man tummaksi värjäätynyttä maata, jossa oli muutamia pieniä hiilenmuruja. Tällä pienellä alueella maanpinta oli ilmeisesti säilynyt melko koskemattomana, koska vie-
 reisessä koekuopassa 28 oli rakennuksen kivijalan jäännöksiä ja tiilenmuruja.
 Navetan koillispuolelta koekuopista 11 - 15 löytyi rakennusjätettä, joka on peräisin paikalla olleesta pajasta (katso H. Salmon valokuva f. 12749). Puutarha-alueella maa-
 perä oli multaa.

Yhteenveto:

Muinaisjäännökseen viittaavat löydöt tulivat navetan eteläpäästä hyvin pieneltä alueelta (4 x 5 m). Ainoastaan tämä alue oli säilynyt tuhoutumattomana. Kaivausten lopussa alue

rajattiin puupaaluin. Alue jää Herniäistentien eteläpuolelle suunniteltujen pientalojen rakennuspaikkojen ulkopuolelle.

Helsingissä 18. 3. 1991

Simo Vanhatalo
Simo Vanhatalo

Valokuvaluettelo:

kuvan / negatiivin numero: aihe, kuvaussuunta:

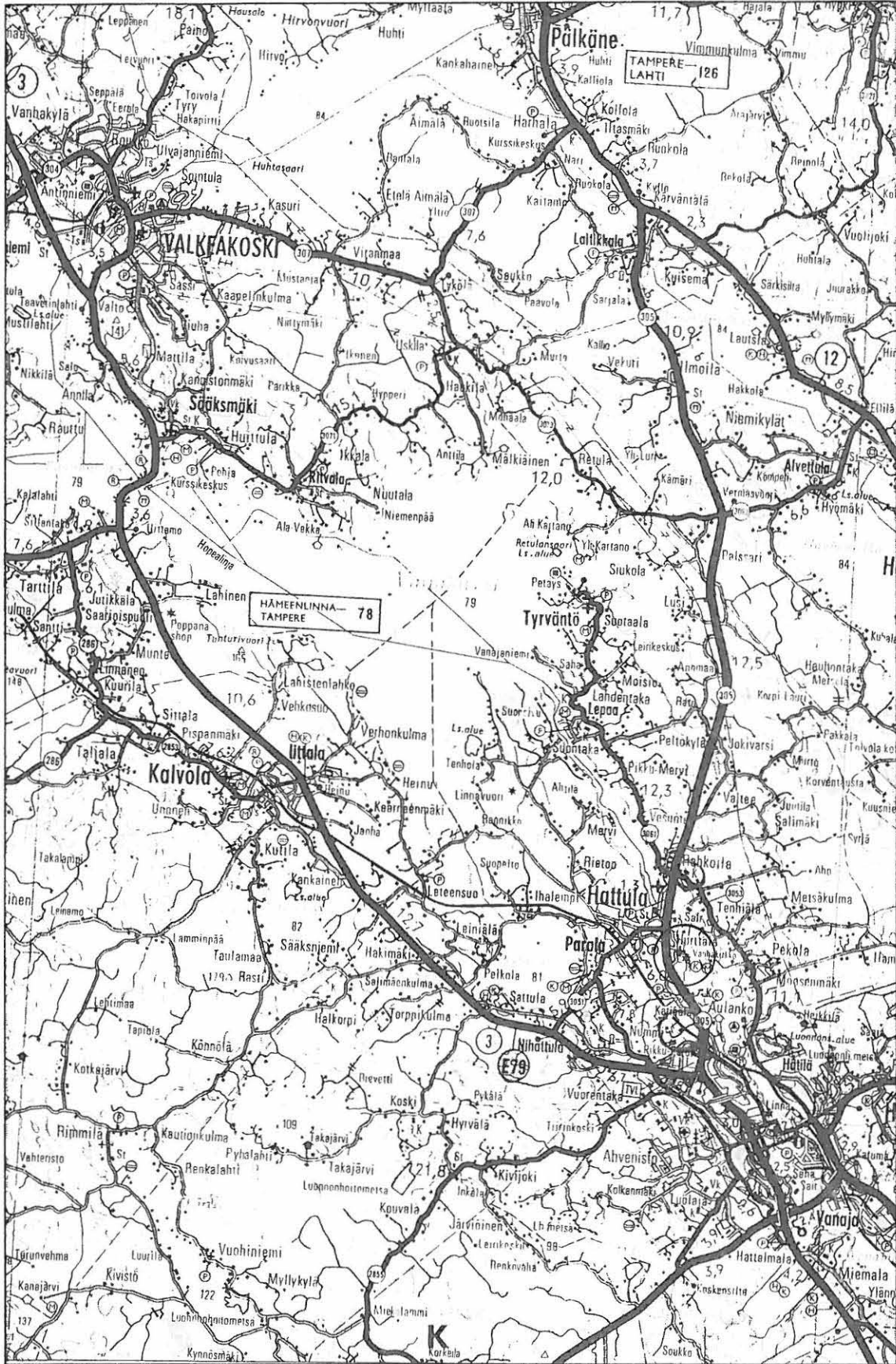
- 1 / 72581   Koekuoppien 1 ja 2 välinen alue, oikealla Herniäisten kartanon navetta, jonka rakennustyön aikana v. 1932 perustuksia tehdessä löytyi polttokenttäkalmistoon viittaavia löytöjä (KM 9514 ja 9515:1-7), löytöpaikka jäi navetan alle, SSE.
- 2 / 72582   Tutkimusalueen länsiosaa, oikealla kartanon päärakennuksen nurkka ja taustalla kartanon käytöstäpoistettu navettarakennus, S.
- 3 / 72583   Tutkimusalueen eteläosaa, kartanon puistikkoa, NNW.
- 4 / 72584   Tutkimusalueen keskiosaa, taustalla navetta, SSE.
- 5 / 72585   Tutkimusalueen keskiosaa, vasemmalla navetan nurkka, jonka kohdalla Hjelmer Salmo kaivoi v. 1939 (vertaa valokuvia f. 12748-51 vuodelta 1939), SW.
- 6 / 72586   Tutkimusalueen keskiosa, koekuopat 22 (KM 24271), 28, 29 ja 30, navetan oikealla puolella Hjelmer Salmo kaivoi v. 1939 (vertaa f. 12748 - 51), S.
- 7 / 72587   Tutkimusalueen keskiosaa, nurmettuneet maakasat (vertaa f. 12748 - 51 v. 1939), NE.
- 8 / 72588   Koekuoppa 22, josta löytyi lasihelmi ja ketjunktakelma (KM 24271), S.

Valokuvannut S. Vanhatalo 1988

Dialuettelo:

dian numero: aihe / kuvaussuunta:

- 15409   Koekuoppien 1 ja 2 välinen alue, oikealla Herniäisten kartanon navetta, jonka rakennustyön aikana v. 1932 perustuksia tehdessä löytyi poltтокenttäkalmistoon viittaavia löytöjä (KM 9514 ja 9515:1 - 7), löytöpaikka jäi navetan alle, SSE.
- 15410   Tutkimusalueen länsiosaa, oikealla kartanon päärakennuksen nurkka ja taustalla kartanon käytöstäpoistettu navettarakennus, S.
- 15411   Tutkimusalueen keskiosaa, taustalla navetta, SSE.
- 15412   Tutkimusalueen eteläosaa, kartanon puistikkoa, NNW.
- 15413   Tutkimusalueen luoteisosaa, oikealla Herniäisten kartanon navetta, W.
- 15414   Tutkimusalueen keskiosaa, nurmettuneet maakasat (vertaa f. 12748 - 51 v. 1939), navetan eteläpääty, E.
- 15415   Tutkimusalueen keskiosa, koekuopat 22 (KM 24271), 28, 29 ja 30, navetan oikealla puolella Hjelmer Salmo kaivoi v. 1939 (vertaa f. 12748-51), S.
- 15416   Koekuoppa 22, josta löytyi lasihelmi ja ketjunkatkelma (KM 24271), S.
Valokuvannut S. Vanhatalo 1988.

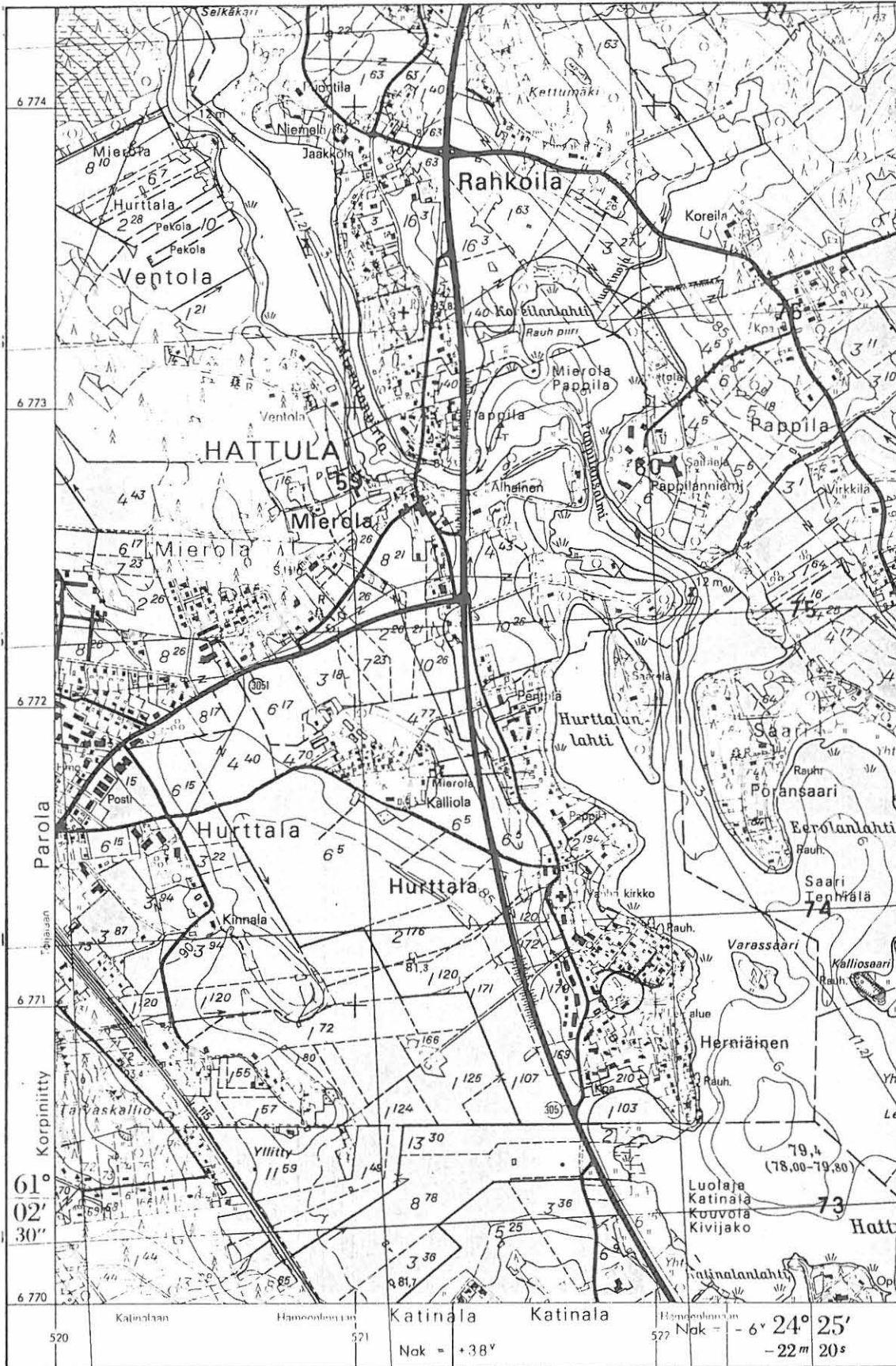
HATTULA Hurttala Herniäinen

Pk 2132 07 Hattula

S. Vanhatalo 1988

p. 1976 1:20 000

x=6771 05, y=521 90, z=94

HATTULA HERNIÄINEN

S. Vanhatalo 1988

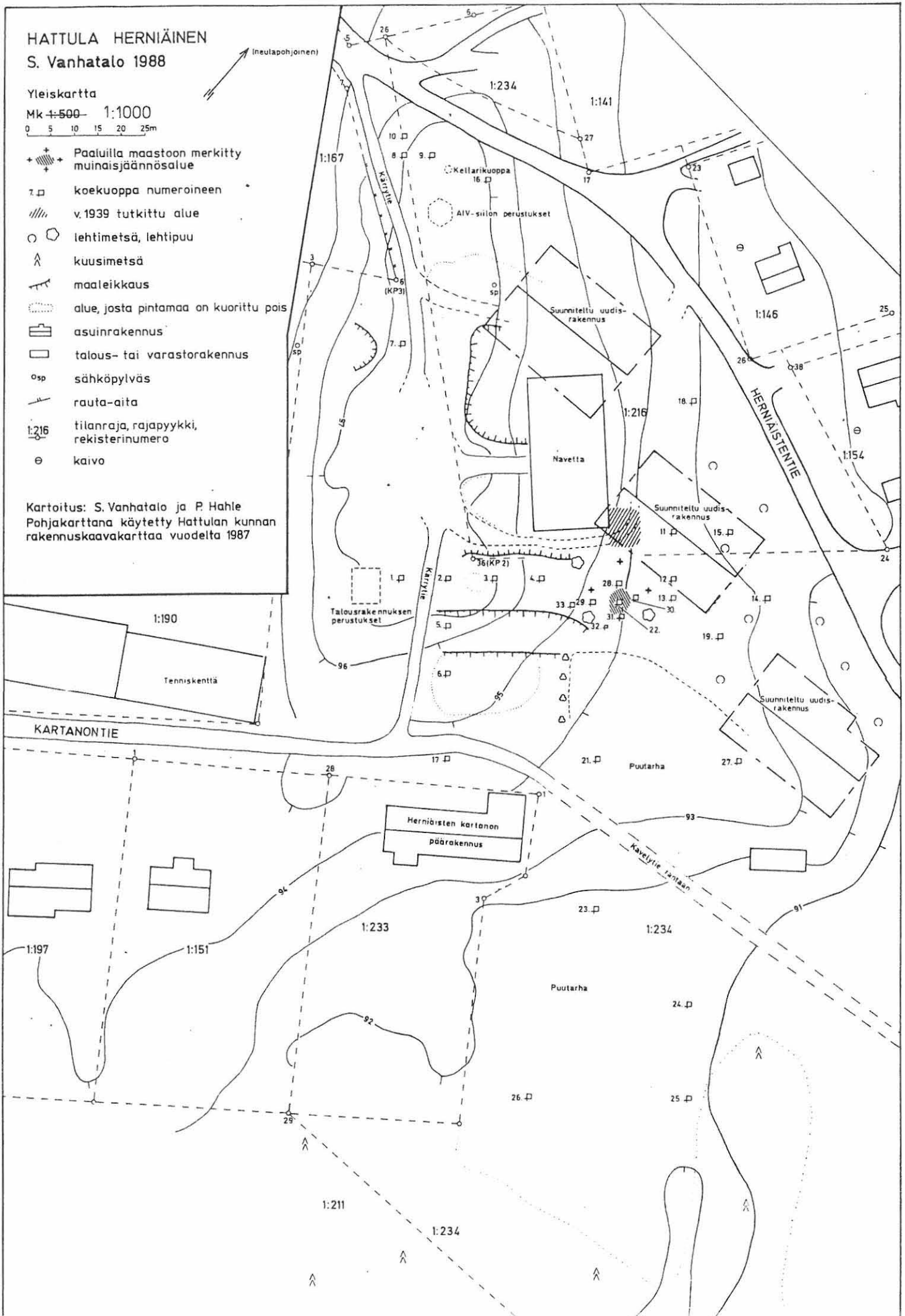
Yleiskartta

Mk 4-500 1:1000

0 5 10 15 20 25m

- Paaluilla maastoon merkitty muinaisjäännösalue
- koekuoppa numeroineen
- v.1939 tutkittu alue
- lehtimetsä, lehtipuu
- kuusimetsä
- maaleikkaus
- alue, josta pintamaa on kuorittu pois
- asuinrakennus
- talous- tai varastorakennus
- sähköpylväs
- rauta-aita
- tilanraja, rajapyykki, rekisterinumero
- kaivo

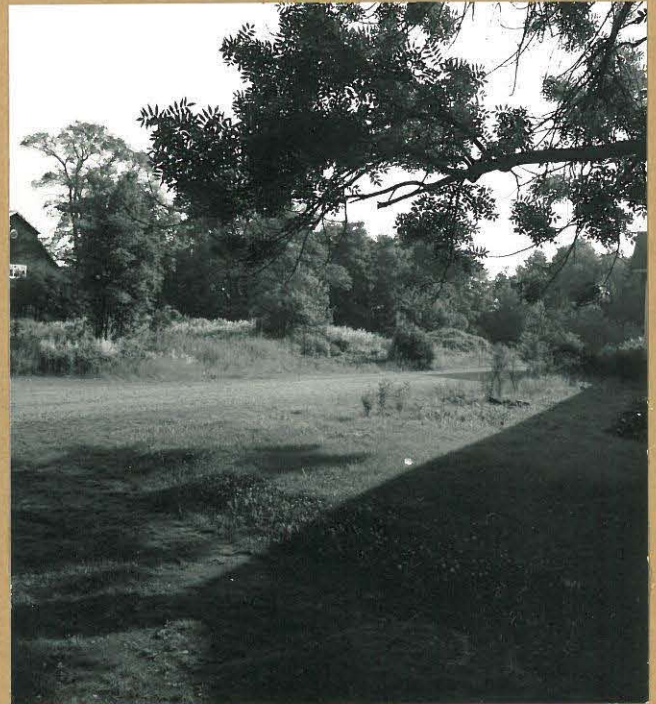
Kartoitus: S. Vanhatalo ja P. Hahle
Pohjakarttana käytetty Hattulan kunnan rakennuskaavakarttaa vuodelta 1987

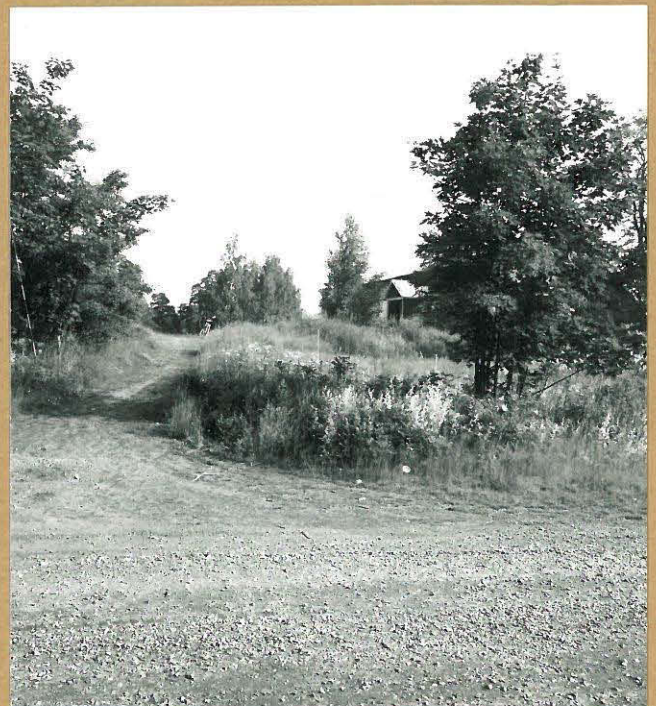
F. 72581
 KUVA 1. Koekuoppien 1 ja 2 välinen alue, oikealla Herniäisten kartanon navetta, SSE.

F. 72582
 KUVA 2. Tutkimusalueen länsiosaa, oikealla kartanon pöytärakennuksen nurkka ja taustalla kartanon käytöstäpoistettu navettarakennus, S.

F. 72583
 KUVA 3. Tutkimusalueen eteläosaa, kartanon puistikkoa, NNW.

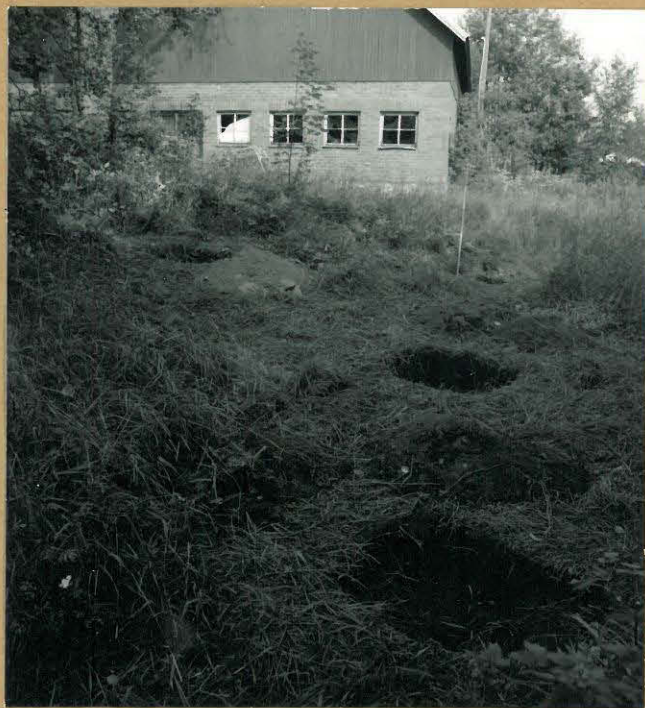

F. 72584
 KUVA 4. Tutkimusalueen keskiosaa, taustalla Herniäisen kartanon navetta, SSE.

F. 72585

KUVA 5. Tutkimusalueen keskiosaa, vasemmalla navetan nurkka, jonka kohdalla Helmer Salmo kaivoi v. 1939 (vrt. valokuvat 12748-51, v. 1939), SW.

F. 72586

KUVA 6. Tutkimusalueen keskiosaa, koekuoppa 22 (löydöt KM 24271), 28, 29 ja 30 taustalla navetan oikealla puolella H. Salmo kaivoi v. 1939 (vrt. valok. 12748-51), S.

F. 72587

KUVA 7. Tutkimusalueen keskiosaa, nurmetuneet maakasat (vrt. valokuvat 12748-51, v. 1939), NE.

F. 72588

KUVA 8. Koekuoppa 22, josta löytyi lasihelmi ja ketjun katkelma (KM 24271 v. 1988), S.

POHJAKARTTA HYVÄKSYTTY

2132 07	71/22	30.11.1974	PEKKA TÄTILÄ
— " —	70/22	3.9.1979	PENTTI HOPPU
— " —	71/20-21	18.12.1984	PENTTI HOPPU
— " —	70/20-21	18.12.1984	PENTTI HOPPU

RAKENNUSKAAVAMERKINNÄT JA -MÄÄRÄYKSET:

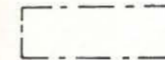
AR	RIVITALOJEN JA MUIDEN KYTKETTYJEN ASUINRAKENNUSTEN KORTTELIALUE.
AO	ERILLISPIENTALOJEN KORTTELIALUE.
AO-1	ERILLISPIENTALOJEN KORTTELIALUE. ASUINRAKENNUKSEN LISÄKSI RAKENNUSPAIKALLE SAA RAKENTAA ENINTÄÄN 200 K-M KERROSALAAN LASKETTAVAA VERSTAS- JA VARASTOTILAA.
AL	ASUIN-, LIIKE- JA TOIMISTORAKENNUSTEN KORTTELIALUE.
TY	YMPÄRISTÖHÄIRIÖITÄ AIHEUTTAMATTOMIEN TEOLLISUUSRAKENNUSTEN KORTTELIALUE.
VL	LÄHIVIRKISTYSALUE.
VV	UIMARANTA-ALUE.
LP	YLEINEN PYSÄKÖINTIALUE.
W	VESIALUE.
- - - - -	3 M SEN KAAVA-ALUEEN ULKOPUOLELLA OLEVA VIIVA, JOTA VAHVISTAMINEN KOSKEE.
—————	KORTTELIN, KORTTELINOSAN JA ALUEEN RAJA.
- - - - -	ERI KAAVAMÄÄRÄYSTEN ALAISTEN ALUEENOSIEN VÄLINEN RAJA.
- - - - -	OHJEELLINEN ERI KAAVAMÄÄRÄYSTEN ALAISTEN ALUEENOSIEN VÄLINEN RAJA.
—————	OHJEELLINEN RAKENNUSPAIKAN RAJA.
26	KORTTELIN NUMERO.
2	RAKENNUSPAIKAN NUMERO.
KARTANONTIE	RAKENNUSKAAVATIEN NIMI.
I	ROOMALAINEN NUMERO OSOITTA A RAKENNUSTEN, RAKENNUKSEN TAI SEN OSAN SUURIMMAN SALLITUN KERROSLUVUN.

I 2/3

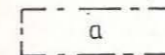
MURTOLUKU ROOMALAISEN NUMERON JÄLJESSÄ OSOITTA A, KUINKA SUUREN OSAN RAKENNUKSEN SUURIMMAN KERROKSEN ALASTA SAA KAAVASSA LUKUMÄÄRÄLTÄÄN MAINITTUJEN KERROSTEN YLÄPUOLELLA OLEVASTA TILASTA KERROSLUVUN ESTÄMÄTTÄ KÄYTTÄÄ KERROSALAAN LASKETTAVAKSI TILAKSI.

e = 0.20

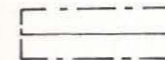
TEHOKKUUSLUKU ELI KERROSALAN SUHDE RAKENNUSPAIKAN PINTA-ALAAN.

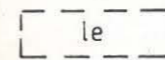
RAKENNUSALA.

AUTON SÄILYTYS-PAIKAN RAKENNUSALA.

RAKENNUKSEN HARJASUUNTA A OSOITTAVA VIIVA.

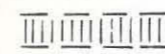
OHJEELLINEN LEIKKI- JA OLESKELUALUEEKSI VARATTU ALUEEN OSA.

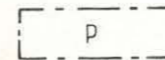
ISTUTETTAVA ALUEEN OSA.

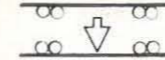
RAKENNUSKAAVATIE.

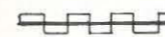
OHJEELLINEN YLEISELLE JALANKULULLE VARATTU ALUEEN OSA.

PYSÄKÖIMISPAIKKA.

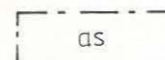
AJONEUVOLIITTYMÄN LIKIMÄÄRÄINEN SIJAIN TI.

KATUALUEEN RAJAN OSA, JONKA KOHDALTA EI SAA JÄRJESTÄÄ AJONEUVOLIITTYMÄÄ.

1 ap/as

MERKINTÄ OSOITTA A, KUINKA MONTA AUTOPAIKKAA ASUNTOA KOHTI ON RAKENNETTAVA.

RAKENNUSALA, JOLLE SAA SIJOITTA A ASUNNON.

HATTULA HERNIÄINEN

RAKENNUSKAAVAN MUUTOS JA LAAJENNUS 1:2000

RAKENNUSKAAVAN MUUTOS KOSKEE KORTTELEITA 23, 26, 27 JA 36,
SEKÄ NIIHIN LIITTYVIÄ PUISTO-, VESI- JA RAKENNUSKAAVATIEALUEITA.

RAKENNUSKAAVAN LAAJENNUS KOSKEE HERNIÄISTEN RANTA- JA VESIALUETTA.

RAKENNUSKAAVAN MUUTOKSELLA JA LAAJENUKSELLA MUODOSTUVAT KORTTELIT
23, 26, 26 A, 27 JA 36, SEKÄ NIIHIN LIITTYVÄT VIRKISTYS-, LIIKENNE-,
VESI- JA RAKENNUSKAAVATIEALUEET.

21.5.1987

TÄMÄ RAKENNUSKAAVAKARTTA SELOSTUKSINEEN ON HATTULAN KUNNANVALTUUS-
TON . . .198 , § PÄÄTÖKSEN MUKAINEN.

VIRALLISESTI . . .198

VAHVISTETTU . . .198 HÄMEEN LÄÄNINHALLITUKSESSA
PÄÄTÖS N:0

HÄMEENLINNAN MAANMITTAUSTOIMISTO KAAVOITUSYKSIKÖ

IRMA KARJALAINEN
MAANMITTAUSINSINÖÖRI

I $\frac{2}{3}$

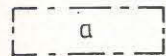
MURTOLUKU ROOMALAISEN NUMERON JÄLJESSÄ OSOITTA
A, KUINKA SUUREN OSAN RAKENNUKSEN SUURIMMAN KERROK-
SEN ALASTA SAA KAAVASSA LUKUMÄÄRÄLTÄÄN MAINITTUJEN
KERROSTEN YLÄPUOLELLA OLEVASTA TILASTA KERROS-
LUVUN ESTÄMÄTTÄ KÄYTTÄÄ KERROSALAAN LASKETTAVAKSI
TILAKSI.

e = 0.20

TEHOKKUUSLUKU ELI KERROSALAN SUHDE RAKENNUSPAIKAN
PINTA-ALAAN.

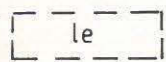
RAKENNUSALA.

AUTON SÄILYTYS-PAIKAN RAKENNUSALA.

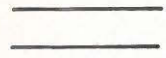
RAKENNUKSEN HARJASUUNTAA OSOITTAVA VIIVA.

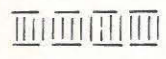
OHJEELLINEN LEIKKI- JA OLESKELUALUEEKSI VARATTU
ALUEEN OSA.

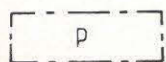
ISTUTETTAVA ALUEEN OSA.

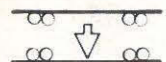
RAKENNUSKAAVATIE.

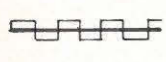
OHJEELLINEN YLEISELLE JALANKULULLE VARATTU ALU-
EEN OSA.

PYSÄKÖIMISPAIKKA.

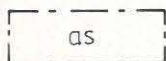
AJONEUVOLIITTYMÄN LIKIMÄÄRÄINEN SIJAINN.

KATUALUEEN RAJAN OSA, JONKA KOHDALTA EI SAA JÄR-
JESTÄÄ AJONEUVOLIITTYMÄÄ.

1 ap/as

MERKINTÄ OSOITTA, KUINKA MONTA AUTO-PAIKKAA ASUN-
TOA KOHTI ON RAKENNETTAVA.

RAKENNUSALA, JOLLE SAA SIJOITTA ASUNNON.